

Сумщина у вири Революції Гідності

20 лютого в Україні вшановують пам'ять Героїв Небесної сотні. Ті, хто лише вчора стояв пліч-о-пліч з нами на барикадах, загинули від куль снайпера, від кийків «Беркута» і стали вічним нагадуванням про необхідність досягнення майданівських ідеалів. Сумський край, як і багато областей, був в авангарді тієї боротьби. Спробуємо згадати про боротьбу мешканців області під час Революції Гідності.

Предтеча «Євромайдану»

Починалось усе так, як і по всій країні: 22 листопада 2013 року люди, обурені непідписанням асоціації з ЄС, почали виходити на акції протестів. З різних куточків краю надходила інформація про мітинги, раптівки, пікети владних установ. У обласному центрі цього дня під облдержадміністрацією зібралось понад тисячу мешканців. Усі вимагали від влади одного – негайногого підписан-

ня євроінтеграції. Декілька молодих активістів розгорнули намети під стінами ОДА та заявили, що залишаться очікувати. Однак, тоді наметове містечко так і не утворилось.

У ті дні в Сумах була створена координаційна рада громадської непокори з представників опозиційних сил, громадських організацій та студентства для того, аби координувати дії громади і пропонувати план подальших дій.

Було ініційовано створення подібних рад у кожному районі Сумської області. У склад президії тоді, до слова, входили нинішній очільник ОДА Микола Кличко, нині народний депутат Олександр Сугоняко, очільник ГО «Майдан» Юрій Тищук, та першій міський голова Сум Олександр Лисенко.

Перша кров Революції

Перші сумські активісти поїхали на Майдан Незалежності в Київ – на підтримку студентам, які очували там вже більше тижня. І раптом – страшна звістка: вночі 30 листопада «Беркут» силою розганяє мирних юнаків на Майдані. Страшні кадри побиття юнацтва облетіли увесь світ, вони сколихнули все українське суспільство. «Євромайдан» почав перетворюватись у повноцінну Революцію, головною метою якої став захист Гідності українців.

Усвідомлення того, що побиття студентів може спровокувати українців до рішучих дій, змусило тодішню київську владу у судовому порядку заборонити будь-які масові заходи в столиці. Не допомогло. 1 грудня на Всеукраїнське віче

Продовження на стор. 4

Сумщина у вирі Революції Гідності

на Хрещатику зібралось близько мільйона розгніваних українців. Того ж дня активісти ВО «Свобода», серед яких були сум'яни Юлія Левченко, Євген Крючко, Юрій Хомук, взяли під контроль КМДА – легендарний форпост Революції.

Того ж дня в Сумах відбулося перше національне віче. Громада міста проголосила свою вимогу: імпічмент Януковичу та відставка уряду Азарова. На центральну площе міста вийшло близько 4 тисяч сум'ян. В кінці віча громада підтримала резолюцію з вимогою імпічменту президента та відставки уряду. Саме на тих вічах і визначились головні спікері сумського Майдану: Віктор Казбан та Володимир Луговий.

«Ми не вибрали, хто буде ведучим на зібраннях, – згадує Володимир. – Ми просто знали, що хтось має постійно тримати активістів у тонусі. Саме тоді пан Віктор, який формував список ви-

ступаючих, запропонував мені провести частину віча. Я не шукав слів, просто говорив, що на серці, адже було чітке усвідомлення: ми зараз робимо історію. Вже потім я вів колону майданівців на акціях «Суми, вставай!».

пада. Однак, влада Януковича взяла курс на «заламування рук» народові. Першими захищати своє майбутнє виступили студенти

«Ми дійсно вимагали одного: європейського напрямку розвитку нашої країни, – згадує голова «Студентського братства Сумщини», євромайданівець Дмитро Тіщенко. – Все це тривало доволі недовго, оскільки буквально за тиждень після початку акцій в Сумах, у Києві розігнали студентів, що викликало у сумських

студентів обурення і призвело до неформального створення руху опору. Тоді вже довелося розбиратися, хто приймає рішення, вивчати повноваження депутатів, організовувати акції прямої дії.

Зараз вже можна зінатися, що деякі вимоги були місцями юридично некоректними. Але коли студентів до крові били заради збереження режиму Януковича, говорити про юридичну сторону

боту обласних представництв держави, щоб таким чином тиснути на владу Януковича. Одним із «трендів»

того часу був жарт: «Люба, я скоро буду повертатись з роботи, щось захопити по дорозі? – Так, не забудь захопити ОДА!»

Для сум'ян цей жарт не став смішним. 26 січня, під час чергового віча, активісти вирішили мирно взяти під контроль Сумську ОДА. Для того понад годину йшли перемовини з правоохоронцями, і тодішній нардеп (а після – очільник ОДА) Володимир Шульга завів міттян на перший поверх будинку Рад. Депутат написав заяву про «проведення прийому виборців» у цій будівлі, що де – юро дало можливість міттянам безперешкодно зайти. До самого вечора активісти влаштовували побут всередині, організували пункт обігріву та кухню. На дворі, наче мурахи, люди зносили мішки зі снігом до входів в адмінбудівлю. Однак, ніхто навіть і не здогадувався, що буде далі.

Коли у приміщенні Будинку Рад на ніч залишалось не так багато активістів, без будь-якого попередження, близько 150 правоохоронці, які залишалися на другому поверсі будівлі та за-

Кукси, Георгія Ігнатьєва, Дмитра Лантушенка, Володимира Майдороди.

Протягом трьох років після тих нічних подій жодних винних у кривавих нічних подіях, незаконному затриманні та необґрунтованому відкритті кримінальних справ проти активістів не було знайдено та покарано. Ба більше, ті, хто, найімовірніше, віддавали наказ на «зачистку» сумського Майдану, навіть не були відсторонені від посад. Зокрема, колишній начальник міського відділу УМВС Володимир Рапута був переведений до Чернігова, де продовжив свою посадову діяльність.

Той розгін був нічим іншим, як останньою потугою загнаного у кут режиму Януковича і його прихвоснів місцевого рангу. Після тих нічних подій сумський Майдан став ще більш велелюдним, активісти були готові до рішучих дій. Назад шляху вже не було...

Кров на Інститутській та каміння на Першотравневій

18 лютого сумські активісти розпочали мобілізацію – всі на Київ! Адже того дня було заплановано похід до Верховної Ради України, де опозиційні депутати змусили постати на порядок денний питання про по-

в слухавці, яка знала що я в епіцентрі подій. Вона благала мене йти звідти, однак ніхто не куди не йшов. Усі були, як єдиний організм: ламали бруківку, носили шини, готували «Молотови». Нам відступати було нікуди».

Суми: день гніву

Після цих подій гнів народу вихлюпнувся і в Сумах. Колона понад 2 тисяч міттян рушила по місту, закликаючи всіх виходити на протест. По ходу руху колони розгнівані люди зупинилися біля центрального офісу Партії регіонів та узяли штурмом приміщення: було вибито двері, зірвано таблички з фасаду будівлі. Активісти внесли на вулицю агітматериали і пропорі з партійною символікою «регіоналів» та спалили їх. Один із активістів зняв з балконів будівлі пропорі Партії регіонів і замість них повісив український стяг.

Після цього активісти рушили до місцевого відділку міліції на Першотравневій, аби там вимагати від керівництва пояснень щодо розгону активістів 27 січня. Також громада хотіла почути думку керівника міліції щодо революційних подій у Києві. До міськвідділу йшло вже майже 4 тисячі мітингувальників.

Однак, виявилося, що міліціянти заблокували

биті».

Кінець революційного 2014-го приніс для і перші втрати: 18 грудня на 72-му році життя помер майданівець, колишній декан фізико-математичного факультету СумДУ Володимир Брацихін. Попри свій похилий вік та інвалідність по зору, він був активним учасником Майдану, одним із найперших встановив намет на центральній вулиці Сум, у якому ночував у знак підтримки київського Майдану. До останніх днів Володимир Брацихін їздив на барикади до Києва, а цього дня, повернувшись зі столиці додому, помер, не витримало його серце.

Стілець під режимом захищали студенти

У грудневі дні жодна сесія Сумської обласної Ради не обходилася без присутності майданівців. На кожній сесії депутати тоді опозиційних сил намагались ухвалювати політичні заяви або звернення до влади негайно засудити розгін студентів 30 листо-

Новий рік з «Майданом»

12 січня 2014 року на одному з зібрань активісти проголосили створення і нині діючої громадської організації «Майдан», яка мала на меті координувати дії майданівців та розробляти подальший план дій.

А 22 січня урочистий мітинг з нагоди дня Соборності перетворився на мітинг – реквієм: прийшла звістка про перших вбитих майданівців під час сутичок на Грушевського. Тому, спільним рішенням активістів ГО «Майдан», було ухвалено провести піший марш до правоохоронців. Колона містян з понад 1500 осіб рушила центральною вулицею міста до будівель обласних Управлінь СБУ та Міліції, аби закликати їх не виконувати злочинні накази, однак, служиві так злякались гніву людей, що закрили вікна і двері в будівлях.

Розгін сумського Майдану

Наприкінці січня в країні почались масові захоплення держадміністрацій. Мітингувальники ставили за мету заблокувати ро-

протестуючих від кийків міліціянтів і тому найперша взяла на себе удар. Мітингувальники, які почали покидати приміщення, міліціянти наздоганяли, збивали з ніг та били вже лежачих. Зокрема, одним з них, хто найбільше постраждав під час розгону, сум'ячин Дмитро Шеремет, якого затримала міліція. Від поранення голови усю ніч він стікав кров'ю у приміщенні міського відділку. Лише зранку, коли Дмитро від втрати крові втрачав свідомість, його доставили у лікарню. Окрім того, міліціянти сильно побили та затримали голову місцевої ветеранської організації 78-річного Володимира Майбороду. В ту ніч біля будівлі чатували автозаки.

Людей затримували без пояснення причин та доставляли до міського відділку міліції.

Після подій тієї ночі протягом двох днів

було затримано або висунуто підозри та визначено вироки від домашнього арешту до умовних термінів за «фактом захоплення групою невстановлених осіб приміщення Сумської облдержадміністрації та Сумської облради» для 17 активістів: Олександра Репетуна, Юрія Ткаченка, Олега Шияна, Романа Куликова, Олександра Ревенка, Олега Шарога, Олександра Товстухи, Василя Кучеренка, Владислава Медушевського, Ольги Фірсової, Любові Ніконоровій, Дмитра Шеремета, Юрія Шнітке, Олександра

ції 2004 року, аби тим самим скоротити повноваження Януковича як Президента до мінімуму.

Автобуси з сумськими активістами рушили до столиці. Прикметно: оскільки акція була запланована як мирна, до неї долучились і літні люди, і юнаки – студенти.

Однак мирний похід до Парламенту перетворився в криваву бійню: «беркутівці», за підтримки озброєних «тітушок», силоміць відтіснили з Маріїнського парку майданівці. Сотні покалічених активістів, десятки вбитих... Урядовий квартал - у вогні палаючих автівок та диму від гранат. Янукович оголосив «антiterористичну операцію» в центрі Києва, і майданівці, що відступили, запалили барикади, аби не дати бандитам знищити осердя Революції Гідності.

«Усе виглядало, як бойові дії, – говорить учасниця тих подій, депутатка Сумської міської Ради Юлія Левченко. – Спочатку під Радою в нас гатили гумовими кулями, тітушки – бойовими, а ми захищалися кийками і фанерками. Ми змушені були відступити назад, на Хрестатик. А близьче до вечора після режиму дали команду зачистити Майдан. Я побачила, як БМП «беркутівців» пішла на таран однієї з барикад. Ми вжахнулись, побачивши, як під його колесами загинув майданівець. Пам'ятаю плач моєї мами

замок. У дворі чергувало лише чотири правоохоронці середніх чинів, відчинити хвіртку вони відмовились. Тоді розгнівана громада розтрощила ворота і вимагали начальника. Кілька годин мітингувальники чекали головного міліція, а тим часом до відділку підтягувалися спецпризначенці...

Один із активістів пішов на перемовини з керівництвом міліції, аби ті не застосовували проти мітингувальників силу. І в цей самий час шеренга міліціянтів кинулася на протестувальників та почала бити їх кийками. Двоє «ментушок» застосували помпову зброю та стріляли по активістам, ціливши у голову та груди. У свою чергу громада дала їм гідну відсіч: у бік бійців міліції полетіло каміння, дерев'яні бруски. Міліціянти були вимушенні відступити. Активісти забарикадували двір міськвідділу сміттєвими контейнерами, аби уберегти себе від ще одного можливого нападу з боку міліціянтів. Обидві сторони конфлікту заспокоїлися. Міліціянти запевнили, що діяли так, лише «самообороняючись».

Небесна Сотня

20 лютого, після доби протистояння, «Беркут» зняв облогу барикад і почав відступати. Янукович вже збирався тікати з країни, спецпризначенці потроху відступали. Майдан виглядав як справжнє горнило боротьби: засмальцювані стіни будинків, дим і полум'я багать. Майданівці вирішили контратакувати і через Інститутську прориватись до Ад-

міністрації Президента. Однак, вони не знали, що це пастка...

Повітря прорізали страшні звуки автоматної черги та свист куль – першими загинули найвідважніші. Побратими намагались витягати поранених звідти, але теж падали замертво від пострілів нелюдів. До холу готелю «Україна» щохвилини заносили усе більше вбитих – тих, хто вчора стояв поруч, а сьогодні навічно став до лав Небесної сотні. Серед цих перших був і наш земляк – сум'янин Олексій Братушка

У ці дні Сумщина, оповита ненавистю до виродків, що розстрілювали людей на Майдані, бере контроль над владою. В містах і районах майданівці ініціюють скликання сесій рад та вимагають відсторонити від посад «регіоналів». Самі ж прибічники Януковича масово тікають з області.

«Тоді ми змусили місцеву владу чути громаду, – згадує участниця тих подій Юлія Левченко. – Вони всі усвідомили, що тепер люди контролюють процеси в державі. З їх боку не було жодного спротиву, вони розуміли: після розстрілу Небесної сотні люди готові розірвати їх будь – якої миті. Вертикаль влади рухнула, Янукович втік, депутати тікають, вивозять награбовані гроші. Те саме зробили і місцеві «регіонали». І, мабуть, на країце, адже сум'яни зробили б з ними те, що вони робили з народом протягом останніх трьох років. Ми раді, що усі революційні події у місті Суми відбулися без крові та людських жертв. Але дуже шкода, що ці результати далися крайнім кров'ю великих

Висновки історії

Революція Гідності – не просто чергова сторінка боротьби українців за свою Волю. Це цілий розділ. Адже після розстрілу Небесної сотні, втечі Януковича «північний брат», скориставшись безсиллям держави, окупував Крим та почав війну на Донбасі. Оскільки армія була розграбована, першими, прямо з Хрештатика, рушили на Схід майданівські загони самоборони. Вони продовжують цю Революцію і понині там. І гинуть за ту державу, яку хотіли бачити після Майдану. І кожен з тих, хто був у горнілі Революції, має відстояти Гідність. Адже досі винні в тих смертях не покарані і вони залишаються представниками влади на місцях...

Тож, кожен вчинок, кожну дію ми маємо робити з думкою про цих Героїв. І коли нам здається, що все важко і погано, прокрутіть в пам'яті ті страшні кадри з Інститутської, закривальні дерев'яні щити і тихий плач побратимів біля трун вбитих Героїв. Робімо розпочату справу. В пам'ять про кожного бійця Небесної сотні та війни на Східному фронті.

Левко КЛЕНІВСЬКИЙ